

บทที่ 1 บทนำ (Introduction)

1.1 ความเป็นมาของการศึกษา (Background of the Study)

รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาระบบขนส่งมวลชน โดยได้เร่งดำเนินการก่อสร้างให้มีโครงข่ายเชื่อมโยงครอบคลุมทั้งพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลภายในระยะเวลา 6 ปี ซึ่งขณะนี้สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ร่วมกับการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาศูนย์กลางคมนาคมกรุงเทพฯ ด้านตะวันตกเฉียงใต้และโครงการรถไฟสายแม่กลอง และกำลังร่วมกันศึกษาและออกแบบโครงการระบบขนส่งทางรถไฟในกรุงเทพมหานคร สายสีแดง ช่วงรังสิต-บางซื่อ และบางซื่อ-คลังชัน และโครงการระบบขนส่งทางรถไฟเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (ช่วงพญาไท-มวกะสัน/อโศก-สุวรรณภูมิ) และสถานีรับส่งผู้โดยสารอากาศยานในเมืองอยู่ แต่พื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลยังมีการพัฒนาขยายตัวออกเป็นวงกว้างมากขึ้น ซึ่งในอนาคตสภาพเมืองของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะอยู่ในลักษณะของเมืองโตเดี่ยวที่มีความหนาแน่นเกินกว่าพื้นที่ที่จะรองรับได้ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาเมืองเป็นไปอย่างมีทิศทาง และคงกิจกรรมในเมืองกรุงเทพมหานครและปริมณฑลให้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการกำหนดแนวทางให้เกิดการพัฒนาเมืองบริวารรอบกรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร โดยแนวทางแรกคือ การสร้างระบบขนส่งมวลชนให้ต่อเชื่อมระหว่างเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับพื้นที่เมืองบริวารเหล่านี้ เพื่อให้เกิดการเดินทางระหว่างเมือง ซึ่งโครงสร้างของเมืองจะทำให้คนกระจายตัวไปอยู่อาศัย และสร้างงานไปยังเมืองบริวารที่กำหนดไว้ได้ตามทิศทางที่เหมาะสม

แต่ปัจจุบันโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนที่เชื่อมโยงพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑลกับเมืองบริวาร มีแค่การให้บริการระบบรถไฟทางไกลเส้นทางหลักเท่านั้น แต่ตามโครงการศึกษาการเปลี่ยนแปลงแม่บทการขนส่งมวลชนระบบรางในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่ต่อเนื่องไปสู่การปฏิบัติที่ สนข. ได้จัดทำแล้วเสร็จเมื่อเดือนพฤษภาคม 2547 ได้เสนอแผนงานพัฒนาการขนส่งมวลชนระบบรางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใน 6 ปี (พ.ศ. 2547-2552) โดยกำหนดให้มีการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนโดยระบบรถไฟฟ้าชานเมือง (Commuter Train) ออกไปจนถึงรังสิต มวกะสัน คลังชัน และมหาชัย แต่หากต้องการให้เกิดองค์ประกอบของเมืองบริวารตามที่กำหนด จำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงระบบรถไฟฟ้าชานเมือง ที่จะได้พัฒนานี้ให้สามารถให้บริการร่วมกับรถไฟทางไกล (Long Distance Train) ได้ รวมทั้งเชื่อมต่อกับระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน (Mass Rapid Transit) ทำหน้าที่เป็นตัวกระจายผู้โดยสาร (Feeder/Distributor) ระหว่างจุดเชื่อมต่อกลางที่สถานีรถไฟหัวลำโพง และสถานีหลักรอบกรุงเทพมหานคร (สถานีบางซื่อ มวกะสัน และศูนย์ขนส่งตากสิน BSTC/ธนบุรี) จะทำให้การเดินทางด้วยระบบรางสามารถให้บริการเชื่อมโยงเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลออกไปเมืองบริวารโดยรอบได้อย่างสมบูรณ์

การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนตามแผนพัฒนา 6 ปี ดังกล่าวเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จำเป็นต้องดำเนินการ และการพัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนต่อเชื่อมออกไปยังเมืองบริวารเป็นประเด็นที่ต้องเตรียมการรองรับไว้ ดังนั้น ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2547 จึงมีมติมอบ สนข. ดำเนินการศึกษาและออกแบบรายละเอียดระบบรถไฟฟ้าชานเมืองร่วมกับรถไฟทางไกล เชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (รังสิต-สถานีบ้านภาชี มักกะสัน-ละโว้-เชียงใหม่ คลังชัน-นครปฐม และมหาชัย-ปากท่อ) โดยต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อให้ระบบขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีศักยภาพพร้อมในการให้บริการ เพื่อการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยต้องมีการศึกษาความเหมาะสมของโครงการควบคู่ไปพร้อมกับการออกแบบรายละเอียดโครงการด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา (Objectives of the Study)

เพื่อดำเนินการจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาความเหมาะสมทางด้านเศรษฐกิจ วิศวกรรม สิ่งแวดล้อม และออกแบบรายละเอียดโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองร่วมกับรถไฟทางไกล เชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (รังสิต-สถานีบ้านภาชี มักกะสัน-ละโว้-เชียงใหม่ คลังชัน-นครปฐม และมหาชัย-ปากท่อ) โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

เพื่อศึกษา ทบทวน และรวบรวมผลการศึกษา แผนงาน โครงการข้อมูลสิ่งก่อสร้างที่สำคัญในแนวสายทางโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ และนโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับระบบขนส่ง และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามแนวสายทางโครงการ และประเมินสรุปภาพรวมของการพัฒนาด้านต่างๆ ตามแนวสายทางโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ เพื่อให้การศึกษาของโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และเกิดประโยชน์สูงสุด

(1) เพื่อศึกษาความเหมาะสมทางด้านวิศวกรรม เศรษฐกิจ การเงิน การลงทุนของโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ

(2) เพื่อศึกษา สืบหาแนวสายทาง กำหนดแนวเขตทางโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ และออกแบบโครงสร้างเบื้องต้น

(3) เพื่อศึกษาและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ และเสนอมาตรการลดผลกระทบของโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ ทั้งระหว่างการก่อสร้างและภายหลังก่อสร้างแล้วเสร็จ และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายหลังก่อสร้างแล้วเสร็จ รวมทั้งเสนอแผนการประชาสัมพันธ์โครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ

(4) เพื่อศึกษา กำหนดแนวทาง กลยุทธ์ และแผนการจัดหาเงินทุนสำหรับการดำเนินโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ เพื่อให้การดำเนินการโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ

(5) เพื่อจัดทำแบบแปลนและข้อมูลสำหรับงานจัดกรรมสิทธิ์ที่ดินของโครงการฯ

(6) เพื่อออกแบบรายละเอียดทางด้านวิศวกรรมของโครงการฯ

1.3 ขอบเขตการศึกษา (Scope of the Study)

(1) ศึกษาความเหมาะสมของโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ ซึ่งในระยะแรกจะครอบคลุมพื้นที่จากกรุงเทพฯ ถึงสถานีรถไฟโดยรอบ ได้แก่ สถานีบ้านภาชี สถานีละโว้ สถานีมหาชัย และสถานีนครปฐม

(2) ออกแบบสร้างใหม่ หรือดัดแปลง หรือปรับปรุงเพื่อเสริมความมั่นคงทางและสะพานรถไฟ เพื่อทำการติดตั้งระบบการเดินรถไฟฟ้าส่วนต่อขยายจากระบบรถไฟฟ้าชานเมืองสายสีแดง ที่กำลังดำเนินการออกแบบ ได้แก่ รังสิต-ภาชี มักกะสัน-ละโว้-นครปฐม กรุงเทพฯ-มหาชัย และตลิ่งชัน-นครปฐม รวมทั้งตรวจสอบและออกแบบงานติดตั้งระบบรถไฟฟ้าชานเมืองทั้งหมดที่ยังอาจบกพร่องอยู่จากการดำเนินงานในส่วนอื่น ทั้งนี้เพื่อให้ระบบรถไฟฟ้าชานเมืองในข้อ 1.3 (1) ข้างต้นมีความสมบูรณ์ครบถ้วน

(3) ออกแบบรายละเอียดทางรถไฟ รวมทั้งออกแบบเพื่อติดตั้งระบบการเดินรถไฟฟ้าบนเส้นทางรถไฟจากสถานีมหาชัย ถึง สถานีปากท่อในเส้นทางรถไฟสายใต้

จากขอบเขตของการศึกษาจะแบ่งส่วนงานออกเป็น 3 ส่วน คือ

งานส่วนที่ 1 : งานทบทวน รวบรวมผลการศึกษา แผนงาน โครงการ ข้อมูลสิ่งก่อสร้างที่สำคัญในแนวสายทางโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ และนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และงานศึกษาความเหมาะสม ทางด้านวิศวกรรมเศรษฐกิจ การเงิน การลงทุน แนวสายทางของโครงการ และงานจัดทำแบบรายละเอียดเบื้องต้นทางด้านวิศวกรรม ระยะเวลาการปฏิบัติงาน 8 เดือน

งานส่วนที่ 2 : งานศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน งานการประชาสัมพันธ์ และงานศึกษาแผนการจัดหาเงินลงทุนสำหรับการดำเนินโครงการ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน 12 เดือน

งานส่วนที่ 3 : การออกแบบรายละเอียดโครงการระบบรถไฟฟ้าชานเมืองฯ การจัดทำแบบแปลนและข้อมูลสำหรับงานจัดกรรมสิทธิ์ที่ดิน และการจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการในขั้นการก่อสร้าง ระยะเวลาการปฏิบัติงาน 18 เดือน

กลุ่มบริษัทที่ปรึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย บริษัท ไทยเอนจิเนียริงคอนสตรัคชั่น จำกัด (TEC) บริษัท แปซิฟิค คอนสตรัคชั่น อินเทอร์เน็ต จำกัด (PCI) บริษัท เอ็ม เอ เอ คอนสตรัคชั่น จำกัด (MAA) และบริษัท แปซิฟิค คอนสตรัคชั่น อินเทอร์เน็ต (ประเทศไทย) จำกัด (PCIT) ได้รับการคัดเลือกให้เป็นที่ปรึกษาให้กับสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) ภายใต้ชื่อโครงการ “โครงการศึกษาและออกแบบรายละเอียดระบบรถไฟฟ้าชานเมือง ร่วมกับรถไฟทางไกลเชื่อมต่อระบบขนส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล (รังสิต-สถานีบ้านภาชี มักกะสัน-ละโว้-นครปฐม และมหาชัย-ปากท่อ)” โดยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2548 เป็นต้นมา กลุ่มบริษัทที่ปรึกษาจึงได้จัดทำรายงานฉบับนี้จัดส่งให้ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) เพื่อให้ครบถ้วนตามขอบเขตของงานข้อ 8.7 (TOR)